

Tēzes virsraksts: Par juridiskas personas izsniegtā pilnvarojuma saistošo spēku

Tēze: 1. Juridiskas personas rīcībspēja nav saistāma ar tādas fiziskas personas rīcībspēju, kura līgumu parakstījusi juridiskas personas vārdā, pamatojoties uz pilnvaru, kas izbeigusies. Šāds apstāklis nav pamats Civillikuma 1405.panta piemērošanai, jo pilnvarnieks likuma izpratnē nav uzskatāms par darījuma dalībnieku, no kura rīcībspējas būtu atkarīgs darījums.

2. Civillikuma 1432.panta norma liedz vēlāk ierobežot savu piekrišanu tam, kas klusējot vai noteikti izsakot savu piekrišanu apstiprināts, pieņemot pilnvarnieka darbību ar visām tās tiesiskajām sekām.

3. Pirkuma maksas pieņemšana un pārdotās mantas nodošana pircēja valdījumā liecina par darījuma apstiprināšanu (Civillikuma 1518.pants).

Latvijas Republikas Augstākās tiesas

Senāta Civillietu departamenta

2006.gada 1.novembra

SPRIEDUMS

Lietā Nr. SKC – 600

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts šādā sastāvā:

sēdes priekšsēdētājs senators Z.Gencs,

senatori I.Z.Šepteris, R.Saulīte,

piedaloties zvērinātam advokātam P.K.,

izskatīja atklātā tiesas sēdē prasītāja SIA "Lama - M" kasācijas sūdzību par Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2006.gada 11.aprīļa spriedumu Jēkabpils B.L. tirdzniecības uzņēmuma "Lama" (pašreiz SIA "Lama - M") prasībā pret kooperatīvo sabiedrību "Motors" par īpašuma tiesībām uz nekustamo īpašumu un k/s "Motors" pretprasībā par pirkuma līguma atzīšanu par spēkā neesošu.

Noklausījies senatores R.Saulītes ziņojumu, prasītāja pilnvarotā pārstāvja N.O. un atbildētāja pārstāvja zvērināta advokāta P.K. paskaidrojumus, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts

k o n s t a t ē j a

Starp B.L. tirdzniecības uzņēmumu "Lama", kuru pārstāvējis tā komercdirektors J. M., un kooperatīvo sabiedrību "Motors", kuru kā direktore pārstāvējusi L.S., 2003.gada 23.janvārī noslēgts priekšlīgums, ar kuru uzņēmums "Lama" apņēmies pēc nostiprināšanas zemesgrāmatā nopirkt un sabiedrība "Motors" apņēmusies pārdot nekustamo īpašumu "Nagliņas", kas sastāv no mehāniskajām darbnīcām, kurās ietilpst virpotava, smēde, auto-traktortehnikas remonta telpas, noliktavas, viss ar esošo aprīkojumu, kā arī sarga telpas un ūdenstornis, par Ls 6000.

2003.gada 19.februārī noslēgts pirkuma līgums par priekšlīgumā minēto ēku pārdošanu par Ls 4850.

2004.gada septembrī uzņēmums "Lama" cēlis tiesā prasību pret sabiedrību "Motors" par īpašuma tiesību atzīšanu uz nekustamo īpašumu un šo tiesību nostiprināšanu zemesgrāmatā.

Prasība pamatota ar to, ka pircējs ir izpildījis līguma saistības un samaksājis pirkuma maksu, bet pārdevējs izvairās no savu saistību izpildes, nedod piekrišanu koroborācijai, atsakoties parakstīt nostiprinājuma līgumu.

Sabiedrība "Motors" iesniegusi pretprasību lietā, lūdzot atzīt par spēkā neesošiem pušu noslēgtos līgumus .

Pretprasība pamatota ar to, ka L.S. nebija tiesīga pārstāvēt k/s "Motors" un parakstīt nekustamā īpašuma atsavināšanas līgumus sabiedrības vārdā, jo viņas kā sabiedrības valdes priekšsēdētājas pilnvaras bija beigušās 2002.gada 13.augustā un saskaņā ar sabiedrības statūtiem līgums bija jāparaksta arī grāmatvedei.

Ar Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005.gada 15.marta spriedumu prasība noraidīta un apmierināta pretprasība.

No Uzņēmumu reģistra 2005.gada 14.marta lēmuma izriet, ka individuālais uzņēmums "Lama" reorganizēts par SIA "Lama - M".

Izskatījusi lietu pēc prasītāja iesniegtās apelācijas sūdzības, Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta prasību noraidījusi un, apmierinot pretprasību, atzinusi par spēkā neesošiem pušu noslēgtos līgumus par nekustamā īpašuma "Nagliņas" pirkumu.

SIA "Lama - M" uzlikts par pienākumu 5 darba dienu laikā nodot nopirktās ēkas likvidējamās lauksaimniecības tehnikas, mašīnu un citu darbarīku koplietošanas un apkopes stacijas "Motors" valdījumā, kurai par pienākumu uzlikts 3 darba dienu laikā pēc ēku nodošanas pārskaitīt SIA "Lama - M" pirkuma summu Ls 4850.

Tiesa konstatējusi, ka L.S. kā k/s "Motors" valdes priekšsēdētājas paraksta un pārstāvības tiesības Uzņēmumu reģistrā reģistrētas un bijušas spēkā līdz 2002.gada 13.augustam, un no tā secinājusi, ka darījumu slēgšanas brīdī viņa nevarēja pārstāvēt k/s "Motors" attiecībā ar trešajām personām.

Līdz ar to, atzīstot, ka darījumi nav taisīti caur likumīgu pārstāvi, tiesa atzinusi, ka tie nav atzīstami par tiesiskiem un saskaņā ar Civillikuma 1405.pantu nevar būt spēkā.

Tiesa noraidījusi prasītāja iebildumus, ka pēc pilnvaru termiņa beigām L.S. turpinājusi pildīt valdes priekšsēdētājas pienākumus, atzīstot, ka šim apstāklim nav tiesiskas nozīmes strīda izlemšanā.

Par nepamatotu atzīta arī prasītāja atsauce uz Civillikuma 1434.pantu, kura piemērošana saistīta ar k/s "Motors" biedru 2003.gada 8.novembra ārkārtas kopsapulces lēmumu, jo šis lēmums ir atcelts, un kopsapulces 2004.gada 18.decembra protokolu uz tā pamata, ka lēmums pieņemts uz nepilnīgas informācijas pamata, kas, pēc tiesas ieskata, nedod pamatu secinājumam, ka k/s "Motors" izteikusi piekrišanu L.S. noslēgtajiem darījumiem. Līdz ar to par nepamatotu tiesa atzinusi arī atsauci uz Civillikuma 1432.pantu.

Atzīstot par spēkā neesošiem darījumiem, tiesa noraidījusi SIA "Lama - M" celto prasību.

Kasācijas sūdzību par tiesas spriedumu iesniedzis prasītājs.

Sūdzībā apstrīdēts tiesas secinājums attiecībā uz noslēgto darījumu spēkā neesamību, kas pamatots uz Civillikuma 1405.pantu, norādot, ka, izdarot šādu secinājumu, tiesa nav ņēmusi vērā būtiskus apstākļus, kas saistīti ar juridiskās personas pārstāvības jautājuma tiesisko regulējumu saskaņā ar Civillikuma 1518.pantu, kura izpratnē līgums, ko juridiskas personas vārdā noslēgusi fiziska persona bez attiecīga pilnvarojuma, ir spēkā, ja juridiskā persona līgumu akceptējusi, saņemot otra līdzēja doto izpildījumu, kā arī no savas puses izpildot pielīgtās saistības.

Tiesa, pārkāpjot Civilprocesa likuma 97.pantu, vispār nav vērtējusi apstākļus, kas, pēc kasatora ieskata, bija pamats minētā Civillikuma panta minētā panta un arī Civillikuma 1432. un 1434.panta piemērošanai, līdz ar to pārkāpjot arī Civilprocesa likuma 193.panta prasības.

Savukārt, pamatojot spriedumu daļā par noslēgto darījumu atzīšanu par spēkā neesošu, tiesa bez pamata atsaukusies uz Civillikuma 1417.pantu, kas regulē darījuma atzīšanu par spēkā neesošiem pirkuma priekšmeta nenoteiktības dēļ, jo uz šāda pamata prasība nav celta.

Iepazinies ar lietas materiāliem un kasācijas sūdzības motīviem, Senāts atzīst, ka tiesas spriedums atceļams.

SIA "Lama - M" celtā prasība noraidīta uz tā pamata, ka apmierināta pretprasība par pušu noslēgtā pirkuma līguma atzīšanu par spēkā neesošu.

Pretprasību tiesa apmierinājusi, pamatojoties uz Civillikuma 1405.pantu, kas konkrētajā gadījumā piemērots nepareizi.

Saskaņā ar minētā panta noteikumiem nav spēkā darījums, ko taisījušas tiesību vai rīcības nespējīgas personas.

Darījuma dalībnieks konkrētajā līgumā, ko par spēkā neesošu atzinusi tiesa, ir kooperatīvā sabiedrība "Motors".

Tādi apstākļi, ka k/s "Motors", kā juridiska persona, līguma slēgšanas brīdī nav bijusi tiesībspējīga vai rīcībspējīga, lietas materiālos nav, un tādus nav konstatējusi arī tiesa.

Tiesa darījuma dalībnieka rīcībnespēju saistījusi ar līgumu parakstījušās L.S. pilnvaru, kas viņai deva tiesības pārstāvēt k/s "Motors", izbeigšanos.

Šis apstāklis nav pamats Civillikuma 1405.panta piemērošanai, jo L.S. likuma izpratnē nav uzskatāma par darījuma dalībnieku, no kura rīcībspējas būtu atkarīgs darījuma spēks saskaņā ar minētā panta noteikumiem.

Nepareiza likuma piemērošana ir bijusi pamats tam, ka tiesa nav pievērsusi pienācīgu vērību to būtisko lietas apstākļu vērtējumam, kas saistīti ar juridiskās personas, kā darījuma dalībnieka, pārstāvības jautājuma tiesisko regulējumu, un uz kuriem ir pamatota apelācijas sūdzība.

Civillietu tiesu palāta noraidījusi kā nepamatotu SIA "Lama - M" atsauci uz Civillikuma 1434.pantu uz tā pamata, ka k/s "Motors" biedru kopsapulces 2003.gada 8.novembra lēmums par piekrišanu apstrīdētajiem darījumiem ir atcelts ar biedru kopsapulces 2004.gada 18.decembra lēmumu, atzīstot, ka līdz ar to nav pamata piemērot arī Civillikuma 1432.pantu.

Tiesas norādītais arguments ir tiešā pretrunā ar Civillikuma 1432.panta normu, kas liedz vēlāk ierobežot savu piekrišanu tam, kas klusējot vai noteikti izteicis savu piekrišanu un līdz ar to pieņēmis darbību ar visām tās tiesiskām sekām.

Saistībā ar minēto Civillikuma pantu, kā arī Civillikuma 1518.panta piemērošanu, uz kuru ir atsauce apelācijas sūdzībā, bet attiecībā uz kuru tiesas spriedums nekādus argumentus nesatur, tiesa vispār nav devusi vērtējumu apstākļiem, ka kooperatīvā sabiedrība "Motors" ir pieņēmusi pirkuma maksu, kā arī nodevusi pārdoto īpašumu sabiedrības "Lama - M" valdījumā, kam var būt tiesiskas sekas strīda izšķiršanā (sk. Senāta

spriedums lietā SKC–542, 2005.), līdz ar to pārkāpjot Civilprocesa likuma 432.panta piekto daļu.

Pamatots ir arī kasācijas sūdzības motīvs attiecībā uz Civillikuma 1417.panta nepamatotu piemērošanu, jo pretprasība par darījumu atzīšanu par spēkā neesošu uz šāda pamata nav celta. Civillietu tiesu palāta, akceptējot pirmās instances tiesas rīcību attiecīgo pierādījumu analīzē un minētās likuma normas piemērošanu, ir atzinusi par pieļaujamu Civilprocesa likuma 192.panta pārkāpšanu.

Līdz ar to ir pamats secinājumam, ka tiesa, izskatot lietu, ir pārkāpusi gan materiālās, gan procesuālās tiesību normas.

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 2.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts

n o s p r i e d a

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2006.gada 11.aprīļa spriedumu atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai.

Atmaksāt SIA "Lama - M" iemaksāto drošības naudu Ls 50 (piecdesmit latu).